

Profiili

ateneum tutuksi
- opastuksen jälkeinen
tehtäväehdotus

2004 – 2005
museolehtori
erica othman

Opettajalle

Tehtäväehdotus on työstetty perusopetuksen kolmansille luokille. Koulun kuvaamataidon tunneilla on näin mahdollista jatkaa Ateneumissa opastuksella syntyneiden virikkeiden työstämistä. Tehtävä perustuu niihin teemoihin, joita oppaat ovat käsitelleet "Ateneum tutuksi - Taiteilija katsoo kuvasta ulos" -opastuksen aikana.

keskustelua koulussa

Keskustele lasten kanssa siitä, mitä he muistavat käynnistään Ateneumissa. Mikä tai mitkä taideteokset tekivät vaikutuksen? Jotkut muistavat jotain siksi että se oli hienoa, toiset muistavat ehkä jännittävän tarinan. Verratkaa ja miettikää miksi ihmiset muistavat eri asioita.

omakuva

Puhukaa muotokuvan ja omakuvan eroista. Voiko aina nähdä eron näiden kahden eri kuvaustavan välillä? Kertoiko omakuva jotain taiteilijasta itsestään ja hänen ajastaan? Miksi omakuvia ylipäätään tehdään?

Huom.! Opettajaa kokeilee tehtävää itse ennen opetusta.

Profiilipiirustus silmät suljettuina

tehtävä kahdessa vaiheessa:

Piirrä sivukuva, viivapiirustus hiilellä itsestäsi silmät suljettuina. Sormesi seuraa profiiliasi hiusrajasta alaspäin samanaikaisesti kun toinen kätesi piirtää sen minkä toinen kätesi tuntee. Toista tehtävä n. 10 kertaa isolle paperille ja valitse paras piirustus jatkotyöstämistä varten. Lopputuloksena on hiilipiirrostekniikalla tehty muotokuva.

aika: kaksi oppituntia

materiaali: piirustushiilet ja iso piirustuspaperi, A2 (miehellään ns. litoposter- tai hiilipaperi) pehmeä puuvillakangas (esim. trikoorievut) tai säämiskät pyyhkimiseen, maalarinteippi sekä fiksatiivi piirustuksen kiinnittämiseen.

vaihe 1. Kiinnitä teipillä paperi sileälle seinälle kasvojesi korkeudelle. Tutki kasvojesi profiilimuotoa. Sulje silmäsi. Anna vasemman etusormesi hitaasti valua hiusrajasta alas kaulan tyveen (vasenkätiset käyttävät oikeaa kättä jne.) Mistä löytyy suoria osuuksia, pyöreitä muotoja, mikä on kaarevaa, mikä kaltevaa sivukuvassasi?

Avaa silmäsi, ota hiili toiseen käteesi ja aseta hiilenkärki paperin yläreunaan. Seiso sivusuunnassa suhteessa seinällä olevaan paperiin. Sulje silmäsi. Piirrä seisten. Leiki että tutkiva sormesi on jonkinlainen "silmiä"; laite joka mittaa mutkia ja muotoja sekä etäisyyksiä kasvoistasi samalla kuin toinen kätesi on piirturi joka toteuttaa koetun paperille. Tarkoitus on että molemmat kädet liikkuvat samanaikaisesti ts. piirtäjäkäsi piirtää nenää tutkivan käden ollessa nenän kohdalla. Avaa silmäsi vasta

sormen päädyttyä kaulan tyveen, katsoaksesi tulosta (naura ja ihmettele)! Valitse uusi kohta piirustushiilelle, sulje silmäsi ja tee uusi profiilipiirustus lähtökohtana kosketuksen kokemus. Piirustuksista tulee sekä huvittavia, hienoja että ilmeikkäitä. Älä välitä vaikka kuva ei näytä sinulta, tämä kuuluu tehtävän luonteeseen. Täytä paperi usealla (6-10) piirustuksella. Piirrä aina silmät suljettuina!

mahdolliset ongelmat: Jos kaikista profiilikuvista tulee litteitä, kiinnitä huomiosi esim. nenän tyveen (minkä suuntainen muoto/liike?) tai kaulaan. Lapset, joilla on vaikeuksia koordinaation kanssa saattavat tarvita apua; opettaja voi auttaa oppilaan vieressä. Suurimmalta osalta lapsia liikkeen koordinaatio ja samanaikaisuus sujuvat hyvin. Monet ilmiselvästi yllättyvät siitä kuinka hienoja piirustuksia he ovat saaneet aikaan.

vaihe 2. Profiiliviivasta muotokuvaan: Valitse yksi kiinnostava ja ilmeikäs profiilipiirustus. Pyyhi pois muut kuvat (voit jättää muutamia hienoja profiileja, jos haluat tehdä ryhmäkuvan). Tutki päätäsi: Anna käden liikkua hiusrajasta pääläen ja takaraivon yli niskaan asti. Minkälainen takaraivosi on, missä muodot ovat pyöreitä, missä suorita? Mittaa kämmenellä kasvosi. Montako kämmentä tarvitaan mittaamaan etäisyys kaulan tyvestä niskaan? Kokeile molemmilla käsilläsi kuinka ohut kaula on, montako kämmentä tarvitaan koko pään peittämiseen? Ihmisen pää on aika iso! Tunnistele myös mikä päässäsi on pehmeää ja mikä kovaa.

Tutkimuksesi jälkeen aseta piirustushiili profiilin yläreunaan ja piirrä pään takaosa. Tällä kertaa voit pitää silmät auki (jatka paperia uudella jos kuvasi on liian lähellä paperin reunaa). Kiinnitä huomiosi muotoon ja kokoon, joita juuri tutkit. Tuliko pään takaosasta mahdollisesti liian pieni tai litteä? Piirrä kuvaasi hieman selkä- ja rintaosaa välttääksesi kuvassa vaikutelmaa kaulan katkaisemisesta.

ominaiskuva muodostuu: Vaikka profiilikuvan lähtökohtana oli sinä itse, voit nyt muuttaa piirustusta; siitä voi tulla nainen tai mies, tyttö tai poika, siitä voi tulla historiallinen henkilö, idoli, tuntematon kaunotar tai vaarallinen tyyppi. Anna profiilipiirustuksen ilmeen johdattaa sinua!

Muutamia neuvoja yksityiskohtien muotoiluun.

silmät: Pyydä lapsia katselemaan toistensa silmiä suoraan edestä ja sitten sivusta. Miltä silmä näyttää sivusta katsottuna? Entä silmäluomi ja silmäripset? Millä korkeudella silmä sijaitsee? Ulottuuko silmä nenän juureen, miltä kaikki näyttää sivusta katsottuna? Voit esimerkiksi näyttää eron omasta kuvastasi.

korva: Mittaa jälleen kädelläsi; missä korva sijaitsee suhteessa nenään ja takaraivoon. Onko se samassa tasossa silmän kanssa? Kuinka iso korva on? Mittaa etusormella onko korva yhtä pitkä kuin nenä?

suu ja kulmakarvat: Näytä miten huulista voi piirtää viivan, kuinka vähän on tarpeen, jotta syntyy iloinen tai surullinen ilme. Näytä myös, miten vihainen, iloinen tai hämmästynyt ilme syntyy muuttamalla kulmakarvojen suuntaa.

hiukset: Tutkikaa toistenne hiusrajaa, missä viivat kulkevat, missä hiusraja piilee? Tee kokeiluja hiilipiirustuksessasi: osaatko piirtää viivaa vaihtelevalla voimalla? Kuinka tiheästi tai harvasti? Kokeile hiuksia piirtäessä kevyesti pyyhkiä pois joitakin osia. Ota etäisyyttä piirustukseesi, mielellään neljä, viisi metriä ja katsele sitä. Miltä nyt näyttää? Missä viivat näyttävät hiuksilta? Etene kokeiluiden kautta.

iho: Kun kaikki yllä mainitut osat ovat löytäneet paikkansa, voit aloittaa piirustuksen varjostamisen. Mihin osiin kasvoista syntyy varjoja? Nyt on syytä työstää kevyellä kädellä ja olla käyttämättä kynäotetta. Katso kuvaa.

Jatka piirtämällä vaatteita, varusteita, taustaa tai muuta, joka kertoo jotain kyseisestä henkilöstä. Anna profiilipiirustuksen ilmeen ohjata valintaasi. Laita nimikirjoituksesi kuvaan.

↑ Ateneumin työpajassa syyskuussa 2004 järjestettiin OPS-koulutusta, Taidemuseot koulujen taideopetuksen tukena. Nämä piirustukset ovat mukana olleiden opettajien tekemät.

Henkilögalleria vailla vertaakaan?

piirustusten läpikäyminen: Katsele lopulta kaikkien kuvia. Kenet olenkaan piirtänyt? Onko kuvassa kenties jotain itsestäni (toiveita, unelmia, pelkoja)? Miltä tuntui työskennellä tällä tavalla?

Vältä piirustusten laittamista päällekkäin tai niiden liikaa siirtelyä, sillä hiili varisee helposti. Kiinnitä hiilipiirustus fiksatiivilla mikäli mahdollista, tee se ulkona tai varmista että tuuletus on riittävä.

vihje 1: Olisi mukavaa jos työskentelisit oman kuvasi kanssa oppilaiden seurassa, tässä tehtävässä kaikki voivat onnistua. Oppilaiden on hauska nähdä, että heidän opettajallaan on samat lähtökohdat/vaikeudet kuin heillä itsellään.

vihje 2: Jos oppilaat eivät ole käyttäneet hiiltä aiemmin: näytä ja kerro ensin hiilipiirustuksen perusasioista, ts. kuinka pitämällä hiiltä erilaisilla tavoilla saa erilaisia viivoja ja miten hiilellä painetaan paperia vasten piirtäessä. Näytä kynäotteen ja hiiliotteen ero. Esittele miten samasta hiilenpalasta voi syntyä jälkeä hauraimmasta viivasta jyrkimpään mustaan.

harjoitus: "Täytä paperi, esim. A4 tai A3, niin monella erilaisella viivalla ja pinnalla kun mahdollista". "Löydätkö muurahaisen jäljet paperilla? Entä formula-auton kiihdytyksen?" Kokeilkaa myös säämiskän tai vastaavan käyttöä.

vihje 3: Aihe: Muoti. Käyttäkää yllä mainittua tekniikkaa lähtökohtana vaatemuodin vaihtelut. Esittele kirjoista esimerkkejä erilaisista ajanjaksoista. Anna lasten valita tyyli ja ajanjakso itse. Piirrä mahdollisesti kaksi profiilipiirustusta samalle paperille, "Ennen ja Nyt" tai vaikka "Nyt ja Tulevaisuudessa".

vihje 4: Jos olette aiemmin työskennelleet paljon hiilellä, voitte vaihtaa tekniikkaa peiteväriin itse profiilipiirustuksen tultua valmiiksi. Lopputuloksena on peitevärimaalaus. Huomioikaa peiteväriyöskentelyn mahdollisuudet, aloittakaa vaaleimmilla väreillä, maalatkaa yksityiskohtia ja tummempia sävyjä vaaleille osuuksille niiden kuivuttua. Painota taustavärien valintaa, valoa ja varjoa. Miten värit vaikuttavat tunnelmaan kuvassa. Käyttäkää mahdollisesti valkoista peiteväriä kasvojen sekoitukseen. Näytä kuvia ekspressiivisistä muotokuvista, joista näkee, miten kasvoja voi maalata ns. tavallisesta ihonväristä poiketen.

käännös: marjo levlin

Onnea matkaan!